

Gelegenheid maakt de dief

Gelegenheid maakt de dief

Een verhalenbundel over schavuiten,
dronkaards en dieven

Peter van Rooden

Afbeeldingen op het omslag: een zestal foto's van gedetineerden die in de periode van januari 1877 tot en met juli 1877 opgesloten zaten in HM prison Pentonville nabij Londen, G.B.

ISBN/EAN: 978-9403628851

NUR: 693

© 2022 drs. A.P.A. (Peter) van Rooden

Eigen druk

pvanrooden.nl

Opmaak: Peter van Rooden

No part of this book may be reproduced in any form without permission from the publisher.

The author has made every effort to trace possible copyright holders of the photos, maps, and other illustrations in this book. We ask anyone who might hold the copyright of any these materials to contact the publisher in case their rights might have been unintentionally violated.

The publisher has no responsibility for the persistence or accuracy of URLs for any external or third-party internet website referred to in this book, and does not guarantee that any content on such website is, or will remain, accurate or appropriate.

Inhoud

Voorwoord	7
Inleiding	9
1. Een stukje stof gestolen	13
2. Gestolen goed gedijt niet	21
3. Van de trap geduwd	27
4. Een baby in de rechtszaal	39
5. Smokkelen door het onvrij territorium	43
6. Een boerenknecht en een Koninklijk Besluit	53
7. Een loopje met de wet	57
8. Een klap op de kop	63
9. Opgestuurd naar de Ommerschans	69
Dankwoord	79
Literatuur	81
Bronnen	83

Voorwoord

Voor u ligt een boek van Peter van Rooden. Het boek bevat verhalen over enkele van zijn voorouders. En deze keer niet over een samenhangende groep of beroepsgroep. Niet over roemrijke graven of prinsen of de kastelen waarbij we nog kunnen wegdromen dat wij daar zouden kunnen wonen. Nee, over mensen die minder geluk in het leven hadden. En daarvan zijn er eigenlijk veel meer, dan van de rijke kant.

Zo rond 1800 viel ruim 40% van de bevolking onder de armenzorg; ze kregen met enige regelmaat roggebrood of aardappels uitgereikt. Nu valt rond de 4% van de bevolking onder de langdurige “armoedegrens”. In vroeger tijden was men ook veel afhankelijker van oorlog of misoogst, en bestonden er vrijwel geen vangnetten. Als je geen bezit had, had je met wegvallend dagloon een groot probleem. En als je heel weinig verdient, kun je ook niet sparen. En rondtrekken of bedelen waren strafbaar. Als het tegenzat, kwam je in een moeizame, sombere cirkel terecht.

Kortom, de groep voorouders die het minder breed hadden, is groot en bij een aantal ging het mis.

Peter heeft een aantal van hen “opgespoord” en geprobeerd hun levens, of die ongelukkige perioden daarin, te beschrijven. Concrete gegevens daarbij zijn politierapporten of veroordelingen. Tijdsbeelden en persoonlijke omstandigheden moeten dan nog ingekleurd worden. Soms zie je dan die sombere, grauwe beelden uit Engeland van de 18e of 19e eeuw voor je. En dan hebben we het niet over echte boeven die banken overvallen, maar gewone mensen, die pech hebben.

Ik daag u uit om bij het lezen inderdaad beelden te vormen, van hoe het in die tijd geweest kan zijn of hoe u daar zelf op zou reageren. Aan Peters verhaaltrant zal het niet liggen.

Frits Hoppel

Zwijndrecht, december 2021

Inleiding

Wie heeft ze niet in de familie? Boeven, dieven, dronkaards, landlopers, vechtersbazen, samenvattend: criminelen. Persoonlijk vind ik de term ‘criminelen’ in het licht van dit boek toch wel wat zwaar klinken. Gedetineerden, hoe correct in sommige gevallen ook, blijkt mij nog steeds te zwaar. Als ik de individuele gevallen van de personen uit dit boek eens rustig bekijk, komen bij mij de trefwoorden pechvogels, ongelukkigen of stumpers naar boven. Het zat hen vaak niet mee en de tijd waarin ze leefden (de negentiende eeuw) werd boven alles gekenmerkt door armoede. Vooruitstrevende plannen om armoede uit te roeien, bleken zelfs voor generaal-majoor Johannes van den Bosch aan het begin van diezelfde eeuw te hoog gegrepen. De straf- en proefkolonies in Drenthe van Johannes van den Bosch, maar ook de armenbesturen en de diaconieën in de dorpen en steden konden het tij niet keren. Armen waren er en bleven in het straatbeeld bestaan. Omdat bovengenoemde instanties niet in staat waren om de landelijke armoede tegen te gaan, probeerden arme burgers op andere manieren in hun dagelijkse noden te voorzien. Vaak kwamen ze uit bij diefstal of overtraden ze de wet op een andere manier (bedelen was ook in de negentiende eeuw strafbaar!). Zo werd er een brood gestolen of zelfs niets meer dan een simpel stukje stof. Niet uit jaloezie of om hebberigheid, maar puur om te overleven. In dit boek zullen een aantal gevallen van ‘diefstal uit noodzaak’ beschreven worden en wat voor straf dat voor de plegers opleverde.

Alcoholmisbruik en armoede gaan zeer vaak hand in hand gedurende de negentiende eeuw. Veel vaders ‘verzuipen’ hun dag- of weekloon in het